



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia  
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

**Caussin, Nicolas**

**Coloniae Agrippinae, 1634**

Consultatio Persarum de statu Monarchiæ, Aristocratiaë & Democratiaë.  
Otanis Oratio pro imperio populari Ex Herodoto: Argumentum:

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

vt victoriam partam inter hos, de quibus parta est, obrinere possimus. *Capite opus est.* Hoc ne vno, an pluribus, in vestra potestate est. Illud scire debetis, *militarem sine duce turbam, corpus esse sine spiritu.* Sextus mensis est, quo Roxane pregnans est. Optamus, vt marem enitatur, cuius regnum Dijs approbantibus futurum, quã docunq; adoleuerit. Interim, à quibus regi velitis, destinate.

OECONOMIA  
orationis.

I. *Hac oratio valde morata est, & ciuili, præfert enim insignè moderationem, & fidem ipsius Perdicæ, quod magnum erat amoris, & beneuolentiæ lenocinium. Atque vt à Principe viro profecta, sententias habet verba pressas, rebus magnas, vt cum dicit Alexandrum commodatum terris, non datum. Obseruatum est inquit Fabius lib. 6. esse nescio quam, quæ spes tantis decerpat, inuidiam. Ne videlicet vltra, quam homini datum, est nostra prouehantur. Deinde, quod habet: Militarem sine duce turbam, corpus esse sine spiritu, Rectè ad mentem Seneca, qui de imperatore ait, Is est spiritus, quem tot millia trahunt. Epaminondas apud S. Maximum serm. 7. de Magistratu, & potestate, cum magnum, & pulchrum videret exercitum sine duce. Quarta inquit bellua caput nullum habet!*

*Pulchra ci-  
uè occidunt.*

ORATIO PTOLOMÆI.

Digna prorsus est soboles, quæ Macedonum imperet genti, Roxanis vel Artinoræ filius,

cuius nomen quoque in Europa dicere pigeat. Maiore ex parte captiuus est. Cur Persas vicerimus, vt stirpi eorum seruiamus? quod iusti illi reges Darius, & Xerxes, tot millium agminibus, tantisque classibus ne quicquam petuerunt. Mea sententia hæc est, vt sede Alexandri in regia posita, qui consilij eius adhibebantur, coeant, quoties in commune consulto opus fuerit, eoque quoddam maior pars eorum decreuerit, statuto; Duces perfectique copiarum his pareat.

ORATIO MELEAGRI.

*Dura, & aspera, quæ truculentum oratorem faciliè arguat.*

Næc Dijs fuerint, vt Alexandri fortuna, tantique regni fastigium, in istos humeros tuat, homines certè non ferent. Nihil dico de nobilioribus, quàm hic est, sed de viris tantum, quibus inuitis nil perpeti necesse est. Nec verò intereret, an Perdicam regem habeatis, cum iste sub tutelæ specie regnum occupaturus sit. Itaque nemo ei rex placet, nisi qui nondum natus est, & in tanta omnium festinatione, non iusta modo, sed etiam necessaria, exactos menses solus expectat, & iam diuinat marem esse conceptum, quem vos dubitatis paratum esse, vel subdere. Si medius fidius Alexander hunc nobis regem post se reliquisset, id solum ex his, quæ imperasset, non faciendum esse censeremus: Harum enim opum regiarum, utique populus est hæres.

CONSULTATIO PERSARVM DE STATV  
Monarchia, Aristocratia, & Democratia.

OTANIS ORATIO PRO IMPERIO POPVLARI.

Ex Herodoto.

Argumentum,

*Oppresso Mago, qui Persarum errore abusus erat ad regnum occupandum, quia interregnum erat, consultant proceres, quid facto opus sit, & quod genus administranda Respublicæ.*



Reipublica sit saluberrimam. In his Oranes populare imperium cateris anteponit omnibus, in quam sententiam hactenus est habita oratio, qua potissimum regni, & popularis imperij contentionem habet.

Ed. H. S.

Εμοί δοκεῖ ἕνα μὲν ἢ ἑὸν μόνον μοῦνον μὲν γενέσθαι. οὔτε γὰρ ἡδύ, οὔτε ἀγαθόν. εἴητε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσιον ὑβρίν ἐπ' ὅσον ἐπέσθηδε, μετεσχέσθαι δὲ καὶ τῆς μάγιστρος. καὶ ὡς ἂν εἴη χρῆμα κατηρημένον μίναρχίᾳ, τῆς ἐξ ἑστέρας ἀνευδύνως ποιεῖν τὰ ἐβλεπόμενα, καὶ γὰρ ἂν τῶν ἀνδρῶν πάντων, πάντα ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν. ἐκτός τ' ἐαδόντων νομμάτων σήσει. ἐγγίνομαι μὲν γὰρ ἡ ὑβρις ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἀγαθῶν. φθόνος δὲ ἀρχὴν ἐπιφύεται ἀνδρῶν δύο ἃ ἔχον ταῦτα, ἔχει πάντα κακοῦργα. τὰ μὲν γὰρ ὑβρις κεκορημένον ἐπὶ πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα, τὰ δὲ φθόνος. καίτοι ἀνδρῶν γε τύραννοι, ἀφρονον εἶδει εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθὰ. τὸ δὲ σπεναντίον τῶν ἐς τὸς πολλῶν πέφυκε. φθόνος γὰρ πῶσι ἀριστοὶ περιεῖσι τε καὶ ζῴων, χεῖρες καὶ πῶσι χαλοῖσσι τῶν ἀσῶν. διαβολὰς δὲ ἀριστον ἐπὶ δέχουσαι ἡγέται ἀναρμωστότατον δὲ πάντων ἢν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως διαμάχης, ἀπέχεται, οὐδὲν καὶ κάρτα, θεραπεύεται. ἢν τε θεραπεύη τις καὶ ἀχεται, ἀτε διαλείπει ἡγεμονίαν. τὰ δὲ ἡ μέγιστα ἔρχονται ἔρεον, νόμοι τε καὶ πίστις, καὶ βίαται γυναικας, κτείνει τε ἀριστερῶν. πῶσι δὲ ἀρχον, πῶσι τα μὲν οὐνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίαν, δεύτερα δὲ, τῶν τῶν μόνον ἀρχῶν, ποιεῖ οὐδέν. πάλω μὲν γὰρ ἀρχαί, ὑπεύδωιν δὲ ἀρχὴν ἔχει, βελούματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρεται. πῶσι μὲν ἰσνομίαν, μετέπειτα ἡμῶν μίναρχίαν, τὸ πῶσι δὲ ἀξίον. οὐδὲν γὰρ πολλῶν οὐδὲν τὰ πάντα.

Equidem ut posthac nostrum vnus rerum solus potiatur, author nequaquam fuerim: Quoniam id neque iucundum, neque vtile est. Nam quod progressa sit Cambysis insolentia vidistis, & Magi quoque insolentiam experti estis. Qui autem, obsecro, sub vnus dominatu res bene constituta esse, recteque, & ordine administrari queant, cum ei pro libidine agere omnia impunè liceat? & cum hic dominatus sit eiusmodi, qui virum, omnium alioqui optimum, de pristinis curis, cogitationibusque dimouere possit? Etenim ad inuidiam iam inde ab initio homini ingentam accedit ex praesentibus bonis insolentia. Quae duo cum habet, malorum omnium fontem habet: Quippe, qui ex insolentia, qua turget, ad multa facinora, ad multa etiam ex inuidia prorumpat. Nam eum quidem, qui solus rerum potitur, ab omni inuidia remorum esse deceret, utpotè, qui omnia bona possideat: Sed ita se erga populares suos gerit, ut qui planè contrario praeditus est ingenio. Siquidem eorum optimis quibusque, qui superstites sunt, inuidet, pessimis autem delectatur: criminationibus etiam, & calumnijs locum dare, optimum esse censet, & (quod est quidam maximè secum diffidens) siquidem eum non valde suspicias, infensus est, quod non impensè colatur: sin impensè quis eum colat, eo cultu tanquam assentatione offenditur, ut autem ad ea multa, quae omnium grauissima sunt, veniam, iura patria euertit, mulierum est stuprator, indemnatorum interfector. At cum dominatur populus, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, Isonamian, (id est iuris aequabilitatem) deinde verò nihil eorum agit, quae is, penes quem vnus est summa rerum, agere solet. Sortitur enim populus magistratus, & administrationis rationes refert, suaq; cõsilia inter se communicant. Quobrem censeo, nobis, missum facientibus vnus dominatum, populum euendum esse, in eo enim nihil desiderare possumus.

Inuidia & insolentia duo malorum fontes.

Democratia.





O E C O N O M I A O R A T I O N I S.

I. Præcept & concisa sententia contra *μωραρχίαν*, cuius ratio duplex offertur in genere. Vna utilitatem spectat, altera voluptatem.

II. Primò dissuadet à recentibus exemplis *Cambyfis & Smerdis*, quorum contumelia, cui tandem ignota?

Potentia nimis iniuriosa.

III. Anatura regni, magnum nequitia irritermentum, nimia potentia. Quod non potest, vult posse, qui nimium potest. *Es ferme duo regum*

morbi, contumelia, & invidia. Hæc (inquis) exorta mollitia, & bonorum affluentia, illa ex metu, & insatiabili ambitionis cupiditate. Hinc alia, iniqua vitiorum pestes oriuntur.

IV. *Antipodesis status popularis*, in qua (inquis) nomen blandum, criminum exitium, moderatio prudens, & mansuetudo, ex consiliorum omnium conficiatione.

O R A T I O M E G A B Y S I.

Ex eodem Herodoto.

Argumentum.

Sententiam dixit in eodem consilio *Megabysus*, placere quæ sibi ostendit quod superiori sententia regnum videbat abrogari; sed nequaquam sibi probari, quod rerum summam ad populum deferret, eiq; generi paucorum dominatum antepone.

D E A R I S T O C R A T I A

ΤΑ μὲν Οράνης εἶπε, τυραννίδα πᾶσαν, λέ- λέχθαι καὶ καὶ γὰρ ταῦτα. τὰ δὲ εἰς τὸ πλῆθος ἀναγε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τ' ἀρίστης ἡμάρτηκε· ὁμίλη γὰρ ἀρχὴν οὐδὲν ἔστι αἰνετώτερον, οὐδὲν ὑπεριτικώτερον, καὶ τυραννίδος ὑβρισμὸν φέροντες ἀνδρας, ἐς δὴ μὴ ἀκολάστως ὑβρίν πεσέειν, ἐπὶ οὐδ' αὖ μᾶλλον ἀνασχετόν. ὁ μὲν γὰρ εἰς πείθει, γυνώσκων ποιεῖ τὸ ἴδιον γινώσκων ἐπὶ, καὶ γὰρ ἂν γινώσκαι δεοῦτο' ἐδιδάχθη, οὐτε οἶδε καλὸν οὐδέ μιν, οὐδὲ οἰσῆται; ὡς λέειτε ἐμπροσθεν πᾶσι πράγματα ἀνευ νόου, χειμάρρους ποταμῶν ἵκελθον: ἡμῶν μὲν γὰρ οἱ ἰερόισι κερκόν νοέει, οὗτοι χροῶμεθα ἡμῶν δὲ ἀνδρῶν τ' ἀρίτων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τὸ πᾶσι περιθειόμεθα τὸ κράτος. οὐ γὰρ δὲ τῆστοισι, καὶ αὐτοὶ ἐνοσόμεθα, ἀρίτων δὲ ἀνδρῶν καὶ ἀρετὰ βουλευόμεθα γίνεσθαι.

EA quidem quæ Oranes, ad abolendum vitium dominatum, pertinentia dixit, à me quoque dicta sunt: sed quod ad summam rerum populo deferendam hortatur, in eo certe ab optima aberravit sententia. Furili enim multitudine nihil est amentius, nihil est insolentius: atqui nos, dum tyranni insolentiam fugimus, in populi perulantis insolentiam incidere, omnino intolerabile fuerit. Ille enim, si quid facit, quid faciat intelligit, ac hic nulla intelligentia præditus est. Ecqua enim præditus esse possit, qui neque edoctus est, neque quicquam eorum, quæ honesta sunt, aut sibi convenientia, cognitum habet? Sed in negotia, que gerenda sunt, irruens, ea sine vilo consilio protrudit, torrenti similis. Quamobrem, qui Persis male consultum cupiunt, ij popolare imperium experiantur. At nos præstantissimorum virorum delecto cœtu, imperium illis tradamus. In eorum enim & ipsi numero erimus. Ac profecto, ut præstantissimorum præstantissima consilia sint, rationi consentaneum est.

O E C O